

20.8.2008

Mandat for et partssammensatt utvalg som skal utrede framtidig offentlig tjenestepensjon og ny AFP i offentlig sektor

1. Bakgrunn

I de senere årene har det vært en markert økning i befolkningens levealder, og det forventes at levealderen vil fortsette å øke i årene framover. Dette gjør at pensjonssystemet står overfor betydelige utfordringer. Et viktig utgangspunkt for pensjonsreformen er derfor behovet for å styrke den økonomiske bærekraften i pensjonssystemet ved å lage et pensjonssystem som bidrar til økt verdiskaping gjennom økt yrkesaktivitet. I tillegg til å håndtere de økonomiske utfordringene, tar reformen sikte på å rette opp en del urettferdigheter i dagens system, herunder at det er dårlig samsvar mellom inntekt over yrkeskarrieren og pensjon, at pensjonssystemet gir til dels tilfeldige pensjonsmessige utslag, at muligheten til å gå av med pensjon før den ordinære pensjonsalderen i folketrygden på 67 år er ulikt fordelt, og at det er begrensede muligheter for å kombinere arbeid og pensjon.

I pensjonsforliket av 26. mai 2005 sluttet et flertall på Stortinget seg til at offentlig tjenestepensjon etter pensjonsreformen skal tilpasses endringene i folketrygdens alderspensjon:

”Tjenestepensjon tilsvarende to tredjedeler av sluttlønn i offentlig sektor (bruttoordninger) videreføres.

Etter at det er vedtatt en ny modell for folketrygdens alderspensjon, må de offentlige tjenestepensjonsordningene tilpasses den nye folketrygdmodellen, uten at dette svekker de offentlige tjenestepensjonene, men slik at de også omfattes av delingstall og ny indeksering. Den endelige tilpasningen skal skje gjennom forhandlinger mellom partene i offentlig sektor.”

Regjeringen la den 20. oktober 2006 fram St.meld. nr. 5 (2006–2007) Opptjening og uttak av alderspensjon i folketrygden. I stortingsmeldingen ble det foreslått en ny modell for opptjening av rettigheter og rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden fra fylte 62 år. Et flertall på Stortinget sluttet seg til innholdet i stortingsmeldingen, bortsett fra på sju nærmere angitte punkter, jf. pensjonsavtalen mellom Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre av 21. mars 2007.

Den nye alderspensjonen er utformet slik at den enkelte opparbeider pensjonsrettigheter gjennom arbeidsinntekt eller ved opptjening gjennom omsorgsoppgaver eller ved å ha rett til pensjons- eller trygdeytelser. Nye opptjeningsregler vil bli innført gradvis for nye alderspensjonister fra og med 1954-kullet. Nivået på den årlige pensjonen framkommer i hovedsak som en konsekvens av opptjeningen av pensjon og forventet levealder på uttakstidpunktet. Den fleksible pensjonsordningen i folketrygden åpner for å gå av med pensjon fra 62 år, eller å trappe ned arbeidsinnsatsen gradvis og kombinere arbeid og pensjon. Den nye pensjonsordningen vil stimulere til økt yrkesaktivitet, siden videre arbeid gir høyere pensjon. De som har blitt alderspensjonister før 2010 omfattes ikke av endringene, bortsett fra de nye reglene for årlig regulering av pensjonen.

I årets lønnsoppgjør mellom LO og NHO ble det inngått en avtale om en ny AFP-ordning i privat sektor som er tilpasset endringene i folketrygden. Den nye ordningen skal, ifølge avtalen, erstatte dagens AFP-ordning for personer født i 1948 eller senere.

I forbindelse med lønnsoppgjøret i offentlig sektor ble det satt ned en ekspertgruppe som skulle vurdere det videre arbeid med tilpasninger i AFP og arbeidet med offentlig tjenestepensjon. Gruppen skulle også gi tilråding om hvilke spørsmål som eventuelt kunne avklares i forbindelse med lønnsoppgjøret i 2008. Ekspertgruppen avga to rapporter, den siste 19. mai

2008. Partene i lønnsoppgjørene i offentlig sektor inngikk på dette grunnlaget avtale om å legge om AFP-ordningen etter mønster av løsningen i privat sektor. Partene ble også enige om at det skal settes ned et partssammensatt utvalg som skal forberede behandlingen av framtidig offentlig tjenstepensjon og endelig tilpasning av AFP i lønnsoppgjørene i 2009.

2. Utvalgets mandat

Utvalget skal forberede behandlingen av offentlig tjenstepensjon og endelig tilpasning av AFP i lønnsoppgjørene 2009. Det skal utarbeides en rapport der ulike alternativer er utredet.

Offentlig tjenstepensjon

Tilpasningen av offentlig tjenstepensjon skal ha følgende utgangspunkt:

- Offentlig tjenstepensjon skal, sammen med pensjon fra folketrygden og AFP, sikre et samlet pensjonsnivå fra 2010 i samsvar med stortingsforliket av 26. mai 2005.
- Offentlig ansatte skal sikres et godt tidligpensjonssystem fra 62 år, også personer som har hatt lave inntekter.
- Man skal tjene opp mer pensjon hvis man jobber lenger, og den årlige pensjonen skal være høyere desto senere den tas ut.
- Man skal kunne kombinere arbeid og pensjon uten avkortning.
- Hensynet til mobilitet i arbeidsmarkedet må ivaretas.
- Det skal sikres mot at en eventuell rask innfasing gir særlig uheldige utslag.
- Utvalget skal vurdere bredden i yrkesmønstrene i offentlig sektor, jamfør ekspertgruppen av 19.05.08.

AFP i offentlig sektor

Den nye AFP-ordningen i offentlig sektor utformes etter mønster av ordningen i privat sektor.

AFP-påslaget for offentlig ansatte skal beregnes som beskrevet i brev fra statsministeren til Riksmeklingsmannen av 2. april, jf. avtalen av 23. mai i årets lønnsoppgjør. Med dette legges det til rette for at AFP, sammen med pensjon fra folketrygden og tjenstepensjon, sikrer et samlet pensjonsnivå fra 2010 som er i samsvar med stortingsforliket av 26. mai 2005.

I lys av tilpasningen av offentlig tjenstepensjon skal utvalget, i arbeidet med den endelige tilpasningen av AFP i offentlig sektor, særlig vurdere:

- Utformingen av tonivåuttaket av AFP.
- Innretningen av et statlig finansiert kompensasjonstillegg i offentlig sektor.
- AFP for personer med særaldersgrenser.

Det skal tas sikte på å etablere et system som sikrer at ansatte ikke taper AFP-rettigheter ved bytte av arbeidsgiver innen offentlig sektor, eller mellom offentlig og privat sektor.

Utvalget skal også utrede organisering, finansiering og administrasjon av AFP i offentlig sektor.

Øvrige forhold som skal vurderes

Utvalget skal vurdere særaldersgrensene i de offentlige tjenstepensjonsordningene.

Uførepensjonsutvalget foreslo at uførepensjonsordningen i folketrygden skal frikobles fra alderspensjonssystemet og beregnes som en prosentandel av tidligere inntekt. Utvalget skal vurdere hvordan uførepensjonsdekningen i de offentlige tjenstepensjonsordningene kan tilpasses en slik uføreytelse i folketrygden. Utvalget skal herunder vurdere forholdet til arbeidsavklaringspenger.

Utvalget skal vurdere når nye regler skal tre i kraft, hvem de skal omfatte og hva slags overgangsordninger en skal ha. Utvalget skal vurdere de administrative mulighetene for å innføre nye ordninger på en god måte innenfor de tidsfristene som foreslås.

3. Økonomisk ramme og konsekvenser

Utvalget skal anslå de økonomiske konsekvensene av forslagene for ulike grupper arbeidstakere og for arbeidsgiverne.

Utvalgets forslag skal ikke føre til at kostnadene knyttet til offentlig tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor øker.

4. Avgivelse

Utvalget skal legge fram sin rapport 27. februar 2009.